

СЕКЦІЯ 14
SECTION 14

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ
PHILOSOPHICAL SCIENCES

Амма А. В.

аспірантка кафедри
філософії та політології,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка

**ТЕХНОЛОГІЧНЕ ВІДЧУЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ
У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

В ситуації російсько-української війни, яка фактично розпочалася ще в 2014 році, українське суспільство пройшло значну еволюцію у різних сферах соціального буття. Окрім різних форм соціального відчуження, пов'язаних з воєнними діями і карантинними заходами в межах боротьби з пандемією Covid-19, український соціум, як і інші суспільства і держави, опинився ще й у ситуації загрози технологічного відчуження людини внаслідок діджиталізації, автоматизації і роботизації різних сфер виробництва та послуг.

Окрім прямої загрози бідності і втрати роботи мільйонів людей у цифровому технологізованому суспільстві важливою складовою соціального відчуження є зміна самого розуміння соціальної стратифікації. Це пов'язане з тим, що в сучасних умовах саме володіння інформацією, знаннями і доступ до великих баз даних стає чи не найважливішим фактором відчуження більшості людей. Цифровий ресурс, як слушно зауважує О. Пищуліна, «починає виконувати роль базового стратифікаційного критерію» [1, с. 86]. В останні роки найбільш чітко це засвідчують фантастичні темпи збагачення власників високотехнологічних компаній Ілона Маска, Марка Цукерберга, Пітера Тіля та ін. Накопичення невеликою групою власників високотехнологічних виробництв величезних багатств у формі 200-500 млрд. доларів з необхідністю супроводжується збіднінням мільйонів людей у різних країнах світу, які колись належали до середнього класу, і перетворенням їх на бідняків. Фактично вже на сучасному етапі розвитку можемо говорити про те, що володіння цифровими ресурсами і доступом до великих баз даних стало ключовим критерієм ієрархічного поділу будь-якого суспільства на соціальні страти.

Якщо звернутися до українських реалій, то показовим у контексті дослідження розуміння українцями ризиків діджиталізації є рівень їх обізнаності та користування технологією штучного інтелекту. В лютому-березні 2025 року КМІС провів опитування щодо вказаної проблематики. Відповідаючи на запитання «А Ви особисто користуєтеся для роботи чи для власних потреб Штучним інтелектом?», 12 % опитаних українців заявили, що користуються цією технологією «щодня або майже щодня», від 3 до 9 % сказали, що з різною періодичністю користуються ШІ, 52 % – обрали відповідь, що вони знають, що таке ШІ, «але ніколи не користувалися ним», і лише 12 % – заявили, що не знають, що таке ШІ [2]. Практично не менше 88 % українців на сьогодні є обізнаними з технологіями ШІ, але існує значний розрив між знаннями про нього і безпосереднім застосування практик ШІ [2].

Найбільший розрив у використанні українцями ШІ залежить від вікового критерію. Закономірно, що понад 54 % користувачів серед українців ШІ належать до молоді 18-29 років, 21 % користувачів охоплює вікову категорію 30-44 років, а серед людей віком понад 60 років таких користувачів всього 4 % [2]. При цьому громадяни України досить виважено оцінюють технології ШІ. На запитання «А як Ви вважаєте, як це впливає на світ і людей? Штучний інтелект "сприяє прогресу і скоріше наближає до кращого майбутнього" чи "Містить багато ризиків і скоріше наближає до значних проблем чи навіть катастроф"» 45 % опитаних висловили побоювання про значні ризики ШІ, впритул до катастрофічних наслідків. 39 % респондентів обрали відповідь, що «ШІ сприяє прогресу й наближає людство до кращого майбутнього». Також показовим є й те, що серед молоді, у віковій «групі 18-29 років, було 63 % оптимістів і тільки 30 % песимістів» щодо користування [2]. У старших вікових групах закономірно, що більше песимістів щодо наслідків використання ШІ.

Загалом, за умови принципової незворотності упровадження технологій ШІ у різних галузях виробництва і сфери обслуговування Україна має активно розвивати цифрові технології. Утім і владним, і комерційним структурам слід враховувати потенційну непрогнозованість наслідків і ризиків від впровадження технологій ШІ та необхідність системної роботи урядових структур щодо забезпечення роботою мільйонів людей, які зазнають скорочень в умовах діджиталізації і роботизації виробництва. Більше того у сучасному інформаційному суспільстві саме володіння цифровими ресурсами і доступом до великих баз даних стало ключовим критерієм ієрархічного поділу будь-якого суспільства на соціальні страти і активного прискорення

процесів поляризації населення в доходах. У зв'язку з цим комп'ютерні технології стали важливим фактором відчуження самоті людини і вже активно почали доповнювати духовне і навіть її тілесне буття. Внаслідок цього в умовах інформаційної перенасиченості людина виявляється значною мірою у стані самотності і відчуженості від власної самоті, що найбільше проявляється в середовищі молоді і людей, які активно користуються інформаційними технологіями.

Список літератури

1. Пищуліна О. М. Соціальна невизначеність у цифровому світі. *Другі гальчинські читання*. Збірник матеріалів міжнародної наукової конференції (31 жовтня 2024 р., м. Київ). Київ, 2024. С. 85-87. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-confproceed.2024.21>
https://www.niss.gov.ua/sites/default/files/2025-01/tezi-gch-2-verstka_gotove_02_04_01_25.pdf_(дата звернення: 05.06.2025).
2. Використання штучного інтелекту населенням України. *КМІС*. Лютий-березень 2025. URL: <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1528&page=3> (дата звернення: 21.07.2025).